

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

DEKRETAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRIIMTO LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS VALSTYBINĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-1005 4, 12, 47, 48, 49, 50, 53 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 48¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO NR. XIV-584 GRAŽINIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI PAKARTOTINAI SVARSTYTI

2021 m. spalio 22 d. Nr. 1K-749
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 straipsnio pirmąja dalimi,

1 straipsnis.

G r a ž i n u Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 4, 12, 47, 48, 49, 50, 53 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 48¹ straipsniu įstatymą Nr. XIV-584 (toliau – ir AAVKĮ pakeitimo įstatymas) dėl šių motyvų:

1) Konstitucijos 53 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad valstybė ir kiekvienas asmuo privalo saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių. Konstitucijos 54 straipsnyje nurodyta, kad valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai; kad įstatymu draudžiama niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, teršti vandenį ir orą, daryti radiacinį poveikį aplinkai bei skurdinti augaliją ir gyvūniją. Aiškindamas šias konstitucinius aplinkos apsaugos pagrindus įtvirtinančias nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jomis yra išreikštas vienas iš valstybės veiklos tikslų – užtikrinti žmonių teises į sveiką ir švarią aplinką, kad aplinkos apsauga yra valstybės bei kiekvieno gyventojo rūpestis ir pareiga, o viešieji ir privatūs interesai turi būti skirti aplinkos kokybei gerinti; bei kad iš šių nuostatų visiems asmenims kyla pareiga tausoti gamtą, o padarius gamtinei aplinkai žalą (nuostolius) – ją atlyginti (Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d., 2015 m. gruodžio 16 d., 2017 m. gegužės 30 d. nutarimai).

2) Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas (toliau – AAVKĮ) reglamentuoja aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pagrindus, turinį, principus, siekiant užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, įskaitant įgaliotų institucijų ir pareigūnų veiksmus reaguojant į galimus pažeidimus. AAVKĮ 6 straipsnyje nurodyta, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdo biudžetinė įstaiga Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – Aplinkos apsaugos departamentas).

3) AAVKĮ pakeitimo įstatymo 1 straipsniu dalinai keičiamas AAVKĮ 4 straipsnio 4 punkte numatytas vienas iš pagrindinių aplinkos apsaugos valstybinės

kontrolės principų – atsakomybės neišvengiamumo principas, nurodant, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdanči institucija ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi siekti, kad asmuo, padaręs aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, būtų nustatytas, patrauktas teisinės atsakomybės, nubaustas, visiškai atlygintų aplinkai padarytą žalą bei pašalintų pažeidimo sukeltas neigiamas pasekmes. Lyginant su dabar galiojančiu šio principo apibūdinimu, yra atsisakoma žodžio „kiekvienas“ nuostatoje, numatančioje, kad turi būti siekiama, jog „kiekvienas asmuo“, padaręs pažeidimą, būtų nustatytas ir patrauktas atsakomybės.

4) AAVKĮ pakeitimo įstatymo 2 straipsniu keičiamos AAVKĮ 12 straipsnio 1 dalies 15 punkto nuostatos, numatančios vienas iš aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų teisių ir pareigų – gavę pranešimą ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, imtis priemonių, kad pažeidimas būtų išaiškintas ir nustatyti pažeidėjai, o jeigu patys to padaryti negali, informuoti kompetentingą valstybės instituciją, kad ši imtųsi priemonių pažeidimui išaiškinti ir pažeidėjui nustatyti. Taip pat numatoma, kad, priimant sprendimą dėl reagavimo ar nereagavimo į pranešimus ar gautą informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, įvertinamas informacijos pagrįstumas, patikimumas, įtariamo pažeidimo keliama grėsmė saugomai vertybei (reikšmingumas), institucijos išteklių naudojimo efektyvumas ir pagrįstumas, o sprendimų dėl reagavimo į pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus priėmimo tvarką nustato aplinkos ministras ar jo įgaliota institucija. Lyginant su dabar galiojančia nuostata, AAVKĮ pakeitimo įstatymu numatoma galimybė aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams diferencijuoti savo elgesį gavus pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus pažeidimus, t. y. reaguoti arba nereaguoti į pranešimą ir (ar) informaciją įvertinus informacijos, galimo pažeidimo pobūdį bei institucijos išteklių naudojimo efektyvumą ir pagrįstumą.

5) Šie pakeitimai, viena vertus, gali sudaryti sąlygas Aplinkos apsaugos departamentui, kaip už aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės vykdymą atsakingai institucijai, efektyviau organizuoti savo veiklą. Kita vertus, minėti pakeitimai gali turėti priešingą poveikį ir mažinti šios institucijos, pareigūnų ir suinteresuotų asmenų paskatas siekti kuo geresnių rezultatų aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje. Pastaroji išvada darytina dėl kelių priežasčių.

6) Pirma, abu minėti AAVKĮ įstatymo pakeitimo įstatyme numatyti AAVKĮ pakeitimai suponuoja mažesnę aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnų įsipareigojimą prisidėti prie vieno iš valstybės veiklos tikslų – užtikrinti žmonių teises į sveiką ir švarią aplinką, ir visiems asmenims kylančios pareigos – tausoti gamtą, o padarytą žalą (nuostolius) atlyginti, įgyvendinimo. AAVKĮ 4 straipsnio 4 punkte įtvirtintame atsakomybės neišvengiamumo principo apibrėžime atsisakius akcentavimo, kad būtent kiekvienas asmuo turi atsakyti už padarytus pažeidimus, o AAVKĮ 12 straipsnio 1 dalies 15 punkte numačius, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai gali nereaguoti į gautus pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus pažeidimus, sudaromos prielaidos neteisingai interpretuoti valstybės požiūrį į aplinkos apsaugos svarbą bei mažinti pasitikėjimą ir paskatas kreiptis į Aplinkos apsaugos departamentą ir jo pareigūnus.

7) Antra, AAVKĮ 12 straipsnio 1 dalies 15 punkte numačius galimybę dėl reagavimo į gautą pranešimą ir (ar) informaciją apie galimą pažeidimą spręsti, be kita ko, atsižvelgus ir į institucijos, t. y. Aplinkos apsaugos departamento, išteklių naudojimo efektyvumą ir pagrįstumą, nesudaromos pakankamos paskatos pačiai institucijai siekti kuo efektyvesnės savo veiklos, maksimaliai derinant savo institucines,

organizacines galimybes ir būtinybę užtikrinti viešąją aplinkos apsaugos interesą. Institucijos ištekliais esant savarankišku kriterijumi sprendžiant dėl reagavimo ar nereagavimo į gautą pranešimą ir (ar) informaciją apie galimą pažeidimą, neatmestina, kad sprendimą nereaguoti į pažeidimą galėtų nulemti institucijos išteklių nepakankamumas, kuris gali atsirasti dėl subjektyvių, pavyzdžiui, su netinkamu institucijos valdymu susijusių priežasčių. Tačiau institucijos veiklos tinkamas ar netinkamas organizavimas negali būti tapatinamas su valstybės požiūriu į aplinkos apsaugos svarbą. Todėl negali būti situacijos, kai aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnų veiksmus reaguojant į galimus pažeidimus nulemtų išimtinai tik organizaciniai institucijos gebėjimai.

8) Siekiant sudaryti sąlygas kuo efektyvesnei aplinkos apsaugos valstybinei kontrolei, tačiau taip pat ir išvengti prielaidų abejoti šią kontrolę vykdančios institucijos – Aplinkos apsaugos departamento bei jos pareigūnų profesionalumu, būtina pakeisti AAVKĮ pakeitimo įstatymo nuostatas, galinčias mažinti šios institucijos, pareigūnų ir suinteresuotų asmenų paskatas siekti kuo geresnių rezultatų aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje.

2 straipsnis.

S i ū l a u pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX 1005 4, 12, 47, 48, 49, 50, 53 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 48¹ straipsniu įstatymą Nr. XIV-584:

- 1) išbraukti šio įstatymo 1 straipsnį;
- 2) pakeisti šio įstatymo 2 straipsnį:

„2 straipsnis. 12 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 12 straipsnio 1 dalies 15 punktą ir jį išdėstyti taip:

„15) gavę pranešimą ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, imtis priemonių, kad pažeidimas būtų išaiškintas ir nustatyti pažeidėjai, o jeigu patys to padaryti negali, informuoti kompetentingą valstybės instituciją, kad ši imtųsi priemonių pažeidimui išaiškinti ir pažeidėjui nustatyti. Priimant sprendimą dėl reagavimo į pranešimus ar gautą informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus būdo, įvertinamas informacijos pagrįstumas, patikimumas, įtariamo pažeidimo keliamą grėsmę saugomai vertybei (reikšmingumas). Sprendimų dėl reagavimo į pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus būdo priėmimo tvarką nustato aplinkos ministras;“;

- 3) šio įstatymo 2–9 straipsnius laikyti atitinkamai 1–8 straipsniais.

3 straipsnis.

P a v e d u Respublikos Prezidento vyriausiajam patarėjui Jaroslav Neverovič, o jam negalint dalyvauti – Respublikos Prezidento vyriausiajam patarėjui Povilui Mačiuliui, pateikti šį dekretą Lietuvos Respublikos Seimui.

Respublikos Prezidentas

Gitanas Nausėda